

YEŐIL BİLGİ NOTU

ALMAN TEDARİK ZİNCİRİ

BİLGİ NOTU-05

EĞİTİM VE EKONOMİK ARAŐTIRMALAR ŐUBESİ

**ALMANYA TEDARİK ZİNCİRİ YASASI
BİLGİ NOTU**

ALMANYA TEDARİK ZİNCİRİ YASASI

Alman Tedarik Zinciri Yasası (“Tedarik Zincirlerinde Şirketlerin Özen Yükümlülüğü Hakkında Kanun (Lieferkettensorgfaltspflichtengesetz, “LkSG”)), 1 Ocak 2023 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yasa, ilk aşamada 3.000’den fazla çalışanı olan Alman firmaları için yürürlüğe girmiş olup, 1 Ocak 2024 tarihinden itibaren 1.000’den fazla çalışanı olan Alman firmaları için de geçerli olacaktır. Daha sonra ise uygulama alanı tekrar değerlendirilecektir.

Yasa, çocuk işçiliğini, köleliği ve zorla çalıştırmayı, iş sağlığı ve iş güvenliğinin göz ardı edilmesini, yeterli ölçüde ücretin verilmemesini, sendika veya işçi temsilciliğini kurma hakkının göz ardı edilmesini, gıda ve suya erişimin engellenmesini, toprak ve geçim kaynaklarından yasa dışı olarak mahrum bırakmayı yasaklamaktadır. Yasa ile şirketler kendi tedarik zincirlerinde insan haklarına yönelik veya çevresel riskleri önlemek, en aza indirmek veya insan hakları ihlallerini veya çevresel yükümlülükleri sona erdirmek amacıyla, insan haklarına ve çevreye yönelik özen yükümlülüklerini uygun bir şekilde gözetmekle yükümlüdür. Anlaşılacağı üzere şirketler hem kendi içerisinde hem de tedarik zinciri içerisinde insan haklarını ve çevre ihlallerini önlemek yükümlülüğüne sahiptir.

İlk kez, kurumsal durum tespiti yükümlülüklerine ilişkin net gereklilikler, şirketler ve etkilenen kişiler için hukuki kesinlik yaratmaktadır. Tedarik zincirinin tamamının sorumluluğu Kurumsal durum tespiti yükümlülükleri, hammadeden tamamlanmış satış ürününe kadar tüm tedarik zinciri için geçerlidir. Şirketlerin karşılaması gereken gereklilikler, örneğin şirketin ihlali gerçekleştirenler üzerindeki etkisinin derecesine ve ayrıca tedarik zincirindeki farklı aşamalara bağlı olarak uygun ve kademelidir:

1. şirketin kendi iş operasyonları,
2. doğrudan tedarikçiler,
3. dolaylı tedarikçiler ve aşağıdakilere dayalı olarak:
  - › ticari faaliyetin türü ve kapsamı,
  - › şirketin ihlali gerçekleştiren kişi üzerindeki etkisinin derecesi,
  - › ihlalin genel olarak beklenen ciddiyeti,
  - › şirketin ihlale katkıda bulunma şekli

Kapsamdaki şirketler tedarik zincirleri boyunca LkSG kapsamında yer alan insan hakları ve çevresel etki risklerini tespit etmeye, önlemeye, en aza indirmeye veya ihlalleri gidermeye yönelik durum tespiti süreci yürütmeleri gerekmektedir. LkSG kapsamında işletmelerden beklenen insan hakları durum tespitinin ana unsurları şu şekilde belirlenmiştir:

1. Bir risk yönetim sistemi kurulması,
2. İşletme içinde risk yönetim sisteminin uygulanmasından ve izlenmesinden sorumlu olacak bir insan hakları sorumlusu atanması,
3. Düzenli risk analizi yürütülmesi,
4. Üst yönetim tarafından insan hakları stratejisine ilişkin bir politika beyanı benimsenmesi,
5. Kendi iş alanlarındaki faaliyetleri ve doğrudan tedarikçileri için önleyici tedbirler belirlemeleri,
6. Olumsuz insan hakları ve çevresel etkilerini telafi edici önlemler almaları,
7. Şikâyet mekanizmaları oluşturmaları,

8. İnsan hakları ihlallerine dair doğrulanmış bir bilgi almaları durumunda sayılan insan hakları durum tespiti¹ sorumluluklarını dolaylı tedarikçileri için de ifa etmeleri,
9. Kamuya açık düzenli aralıklarla raporlama yapmaları.²

Bir hak ihlali durumunda, şirketin kendi faaliyet alanıyla ilgili durumu düzelterek adımları derhal atması ve ihlalin mutlaka sona ermesini sağlayacak adımları atması gerekir. Buna ek olarak başka önleme tedbirleri de getirmelidir. Eğer şirket doğrudan tedarikçi olması durumunda ihlali sonlandıramazsa, sorunu en aza indirmek ve önlemek için somut bir plan hazırlamalıdır.

Şirketler kendi içerisinde ve tedarik zincirlerinde insan hakları ihlallerini önlemeye yönelik durum tespitini belirleme faaliyetlerini yerine getirmez iseler önemli yaptırımlarla karşı karşıya kalacaktır. Risk analizi yapma, şikâyet mekanizması oluşturma, önleyici tedbirler alma ve bilinen insan hakları ihlallerini etkin bir şekilde ortadan kaldırma yükümlülüklerini kasıtlı veya ihmali olarak yerine getirmemeleri durumunda işletmelere yasa da belirlenen tutarlarda (yaklaşık 8 milyon Euro'ya kadar idari para cezası) veya yıllık cirolarının yüzde ikisine kadar para cezası verilecektir.³

Yasa'nın sadece Alman şirketleri için değil, bu şirketlerin ticari ilişkisinin de bulunduğu tedarik şirketinin ülkesindeki insan hakları ve çevre koruma faaliyetlerini de etkilemesi muhtemeldir. Bu doğrultuda Almanya'nın önemli tedarikçilerinden olan ve Almanya'ya 2022 yılında yaklaşık 21,14 milyar dolar ihracat gerçekleştiren Türkiye⁴, insan haklarının ve çevrenin korunması konusunda Yasa'da belirtilen standartlara uyum göstermek, risk analizleri yapmak ve iyileştirici tedbirler almak zorunda kalacaktır. Eğer Türkiye gerekli uyumu gösterirse, coğrafi konumu, lojistik altyapısı, sanayisi ve Gümrük Birliği'nin bir parçası olması ile rekabet üstünlüğünden doğan faydalara sahip olacak, ihracatını arttıracaktır.

Sonuç olarak Alman Tedarik Zinciri Yasası gibi, küresel anlamda şirketlerin insan haklarına saygı sorumluluğunu zorunlu hale getiren yasal düzenlemeler, şirketlerin hem faaliyetlerinde hem tedarik zincirlerinde meydana gelen insan hakları ve çevresel ihlallerinin önlenmesinde öncü rol oynayacaktır.

---

¹ Durum tespiti yükümlülükleri; Bedensel bütünlük ve sağlık, kölelik ve zorla çalıştırma yasağı, çocukların korunması ve çocuk işçiliğinden korunma, örgütlenme özgürlüğü ve toplu pazarlık hakkı, işkenceye karşı koruma, adil çalışma koşulları (iş güvenliği, molalar); insan sağlığının korunmasına yönelik çevreyle ilgili yükümlülükleri kapsamaktadır.

²Alman Tedarik Zinciri Yasası'nın Türkiye'ye Etkileri, Av. Dr. Çiğdem Çımrın ve Av. Fatmanur Caygın, Şubat 2023 <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/tuerkei/20112.pdf>

³ Alman Tedarik Zinciri Yasası'nın Türkiye'ye Etkileri, Av. Dr. Çiğdem Çımrın ve Av. Fatmanur Caygın, Şubat 2023 <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/tuerkei/20112.pdf>

⁴ Türkiye İhracatçılar Meclisi, İhracat 2023 Raporu.